

Osmanlı hanedanının son temsilcisi vahdettin 1. Dünya Savaşı'nın 3.yılında oturduğu saltanat koltuğundan 1 Kasım 1922 'de ayrılmak zorunda kalacaktır. Vahdettin, Osmanlı coğrafyasının savaşın galiplerince pay edilmesinden sonra elde kalan mülk üzerinde saltanatını sürdürmenin derdindedir. Bu yüzden İstanbul'un işgaline ses çıkarmadığı gibi Anadolu'da başlayan Milli direniş'in gelişip güçlenmeden yok edilmesi için emperyalistlerin telkinleri doğrultusunda elinden geleni yapacaktır. Halife Sultan, halk üzerindeki dini nüfuzunu, direniş yerine teslimiyet doğrultusunda kullanacak, Anadolu, Vahdettin'in şeyhülislamlarının Milli mücadele karşıtı fetvaları yüzünden yangın yerine dönecektir. İhanet isyanları güçlükle bastırılacak, Türk Halkının Mustafa kemal önderliğinde emperyalizme karşı direnişinin meşruiyet merkezi Ankara ile hilafet ve saltanat merkezi İstanbul arasındaki güç mücadelesinden Ankara galip çıkacaktır. 23 Nisan 1920'den itibaren hukuki açıdan İstanbul'da gücünü gelenekten alan bireysellik Ankara'da gücünü halktan alan kurumsallık vardır. Bir başka söylemle , İstanbul bireysellik iradenin, Ankara ise milli iradenin merkezidir.

Kurtuluştan sonra vahdettin'in tahtta bırakılması ihanetin ödüllendirilmesinden başka bir anlama gelmezdi. Vahdettin'i devre dışı bırakıp bir başka hanedan üyesiyle monarşinin devamı ise önce özveriyle verilen kurtuluş Savaşı'nı anlamsız kılarıdı.

1 kasım 1922'de saltanatın kaldırılması, önünde hiçbir engel kalmayan Cumhuriyetin yaklaşan ayak sesleriydi. 23 Nisan 1920'den beri tüm kurumlarını oluşturmuş fakat adı konulmamış rejimin ilanı tarihsel bir kaçınılmazlıktı. 29 Ekim 1923'ü yalnızca Cumhuriyet'in ilanı olarak görmek yanıltıcıdır. 29 Ekim 1923, bir uygarlık tercihidir. Cumhuriyet, ulus devlet üniter yapıyı, milli iradeyi, çağdaşlığı esas alan bir devlet mimarisidir. Dönemin dengeleri gözetilerek çözümü ileriye bırakılan hilafetin de 3 Mart 1924'te kaldırılmasıyla rejim açısından çok önemli bir sorun ortadan kaldırılmıştır. 1921 Anayasası, Kurtuluş Savaşı koşullarının ürünüydü. Cumhuriyet Rejiminin, 1924 Anayasası'yla belirlenen Anayasal temelleri 1961 ve 1962 anayasaları ile tekrar edilmiştir.

29 Ekim 1923'ün yukarıda kronolojik özetinden sonra günümüze gelmenin zamanıdır. 16 Nisan 2017 'de yapılan anayasa referandumu ile geçilen ve 9 Temmuz 2018'de uygulamaya başlayan Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemi, 29 Ekim 1923 ile tarihi bir yol ayrımı olarak değerlendirilmelidir.

Milli iradenin temsil organı TBMM'nin esas alındığı, "yasama-yürütme-yargı" denklemine dayanan kuvvetler ayrılığının yerine tüm güçlerin tek kişide toplandığı kuvvetler birliği Türkiye'ye ne getirmiştir? Kuvvetler ayrılığının yarattığı hantallığın yerine alan kuvvetler birliği sayesinde hız ve inisiyatif mi kazanılmıştır? Yoksa içeride ve dışarıda siyasal, ekonomik, yönetsel, diplomatik anlamda hızlı tren kazalarına yol açılmıştır?

Yukarıda soruları yanıtlamak için 2018 yılından bu yana geçen 3 yıla bakmak yeterlidir. İçeride ve dışarıda bu süreçte yaşananlar alınması gereken sayısız derslerle doludur. Devlet kurumsallığının, yerini alan bireyselliğin devlet aklı ve soğukkanlılığının yerini alan kişisel tercih ve öfke dilinin Türkiye'yi götürdüğü yer düşündürücü olduğu ölçüde endişe vericidir.

Devlet aklına dayanan geleneksel diplomasinin yerini alan ayaküstü açıklamaların ve güce dayanmayan meydan okumaların Türkiye'nin ulusal çıkarlarına ve saygınlığına verdiği zararlar göz önüne alınmalıdır.